

Dialektika

A Marx Károly Társaság időszaki lapja

Alapította: Ferencz Lajos

XII. évfolyam 6. (117.) szám

2008. március-május

Fodor József
(1898-1973):

Piros fejfák

Nyírfá leng sírjuk fölött,
Lágy szélütem.
Aludjatok
Csendesen.
Aludjatok –
A nagy élet ellobog.

Hol a Don robog,
Onnan jöttek ők,
Hol a Volga ragyog –
A halálba menők.
Adj nekik, magyar rög,
Lágy pihenőt.

Hisz kart érted emeltek
É seregek.
Érted aludt ki szivük,
A hős, a meleg.
Édes, furcsa daluk ajkukon
Többé nem remeg.

Onnan jöttek messziről,
S amerre a had haladt,
Futott előlük az éj –
S elhulltak a harc alatt.
Elhulltak: s hosszú a halál,
És az élet egy pillanat.

Szergej, Iván, Nyikoláj,
Ott pihennek csendesen,
A földért meghaltak ők,
Amely nekik idegen.
Légy hozzájuk jó anya, föld,
És jó apjuk, Istenem!

Méla, furcsa daluk nem remeg
Többé ajkukon,
És nem mennek, ha megy a sereg
Hazafelé az uton,
Hiába várja honi meleg,
A Dnyeszter, a Volga, a Don.

Hiába várja honi meleg,
Mert elnyelte a halál –
De áldott emlékü a sereg,
Mely a szabadságért kiáll.
Kik meghaltak a rögökért,
Onts értük könnyet, mint ők a vért!

Itt aluszunk, íme, sorba lent,
A hű parancsteljesítők,
Mint a néma, hű jóakarata,
Úgy jöttek, menteni, ők,
Sírjukat őrizze kegyelet,
Emléküket az idők.

Rozsnyai Ervin:

Felszabadulásom

1944 késő nyarától Budán, egy Margit-utcai al-béreltben laktunk barátommal, Tamással. Hamis néven, hamis papírokkal. Én 18 éves voltam akkor, a papírjaim szerint 16. Egy napon a 16 éveseket is mozgósították, rádió bömblötte és plakátok harsogták a behívóparancsot. Nevet, iratokat, élettörténetet és lakást kellett cserélnem, két napon belül. Atköltöztem egy pesti albéreltbe, a Pozsonyi-útra; mire Budáról Pestre értem – a felrobbantott Margit-hidat helyettesítő pontonhídon át, amelyet Mancinak becézett a népbumor –, öregedtem néhány esztendő, mivel új irataim szerint már betöltöttem a huszonegyet. Ezeket az iratokat túl rövid idő alatt kellett beszerezni, sombogy minőségük megütötte volna a kívánatos mértéket. Kéletemet egy riasztóan gyatra katonakönyv (zsoldkönyv) volt hivatalos igazolni, benne gyerekpostával beütve állítólagos alakulatom neve: Kárpátaljai Első Honvéd Vadász-észlóalj.

Ennyit előjáróban; ami alább következik, az néhány részlet „A bejgli” c. elbeszélésemből. A szövegben szereplő Laci: Hárs László, költő, író, publicista, a „Népszava” munkatársa, ismert munkásmozgalmi dalok szövegírója. Kár, hogy elfeledték.

Azon az estén, ezerkilencszáznegyvennégy december huszonharmadikán, karácsonyi hangulatban indultam el Pozsonyi úti új lakásom felé. A Margit-híd budai fele még állt, a Szigetnél kellett lekanyarodni a Mancsi-hídhöz. Csikorgott a hó, a fák hiába könyörögtek kegyelemért égre nyújtott

csupasz karjaikkal. Karácsony, szeretetünep, dermedés, vaksötét. Laci sorai jártak a fejemben: „Az ágakon lobbót vetett / a zöld tűz, egyre égett, / és felgyújtotta a meredt, / kizsákmányolt vidéket, / az égre fényes, könnyű kört / rajzolt a nap, s a barna, / termékeny földeken kitört / a tavasz for-

radalma.” A tavasz forradalma... Ez járt a fejemben, azért nem vettem észre idejében a veszélyt.

Elöttem a ködben egy felöltős férfi tapossa a havat, nem is figyeltem rá addig. A pontonhídnál megáll. Miért állt meg? Igazoloztatás. Az alig néhány méter széles tákolmányt két fegyveres zárja le, karabélyos csendőr az innenső korlátnál, géppisztolyos német a másikonál. Zsebemben az osztályon aluli hamis katonakönyv, a csendőrnök elég egy pillantást vetni rá, máris tisztában lesz a jogállásommal. Fordulnék vissza, rohanvást vinne a lábam, de a fejem ráparancsol. Nem szabad! Ez az, amit nem szabad. A csendőr a felöltősnek a papírjait böngészi, én addig hanyagul felmutatom szétnyitott katonakönyvemmet a németnek. Félreáll, átenged. Hát, egész jól kezdődik a karácsony.

És folytatódik a pesti oldalon. Nyilas járőr a Pozsonyi-úton, behúzódok a mellékutcába, míg el nem vonulnak. Otthon méltatlankodva fogad a házinéni, új szállásadóm, mintha vérig sértettem volna. „Én nem tudom, kicsoda maga, kit vettem ide, magát délután két katona kereste, azt mondták, visszajönnék.” „Jól van, néni, köszönöm.” Benyitok a szobámba, beteszem magam mögött az ajtót. Szóval visszajönnék értem... Mi az ördögöt csináljak, mi a fészkes fenét? Ha kiteszem a lábam, elkap a járőr. Reggelig semmit sem tehetek. És azután? Üresen örül az agyam, nem jut eszembe semmi értelmes. Az égvilágon

semmi. Lefekszem, azzal a biztos meggyőződéssel, hogy nem érem meg a reggelt. (Sokáig azt hittem, nincs ennél rosszabb. Pedig van. Rosszabb, ha a gyerekedről mondja az orvos, hogy nem tud segíteni.) Megpróbálom elképzelni, milyen érzés nem lenni. Milyen érzés a semmi. Hülyeség, inkább valami mást, akármit. Az iskolában Tamás a tízórai elfogyasztása után felfújta a kiürült zacskót, és eldurranította Balambér fején. Balambért valójában Bercinek hívták, de a kövérsége miatt muszáj volt csúfolni, így lett Balambér, és a zacskó a nagyszünet végén naponta menetrendszerű pontossággal pukkant a fején. (Apjától tudtam meg a háború után, hogy Bercit a Dunába lőtték.) Az iskola. Feleltetés, hármunkat hívnak ki egyszerre, valami ménkü hosszú vers volt feladva, azt kell fölmondani. Az első két szakaszt megtanultam, a többi harmincat nem. „Kezdd el” – mutat rám a tanár. Elmondom a két szakaszt. „Folytasd” – mutat a szomszédomra. Nem tudja. Se ő, se a harmadik. Szent ég, megint rajtam a sor? De a tanárt annyira felháborította társaim tudatlansága, hogy őket szidta csöngetésig. Pokoli jó, így megúsni, micsoda mázli! Hiába, utálok a memorizálást. Pedig a verseket nagyon szeretem. Verseket. Laci... „Lobogj fel, május, májusunk, / fényeddel fonj be minket!” Elaludtam.

Ébredéskor nem fogtam fel azonnal, hogy élek-e vagy meghaltam, és egyáltalán ki az, aki itt fekszik. Szükség volt egy villanásnyi időre, hogy megértem, én én vagyok. Magamra kapkodtam a ruhát, vágattam le a lépcsőn az ötödikről. Az utcán normális járást erőltettem magamra, a rakparton messziről kémleltem, állnak-e a hídfőnél fegyveresek. Szabad volt az út. A túlparton öt évet visszafiataltam, átkeresztelődtem előző nevemre, ismét a régi falumban születtem. Korábbi szállásadónóm, Palánki néni, összecsapta a kezét: „Magajaz, ejdes fijam? Hát nem vették be katonának?” „Eltávoztát kaptam.” „Most vonult be, és mán eltávoztát? Lássá, nem imádkoztam hiába.”

Tamással az utcán tanakodtunk, eredménytelenül. Hol lakhatnék? A Pozsonyi-út bedöglött. Felöltött bennem – szalmaszal a fuldoklónak – az Apáthy-szikla: magas mészkő-kiszögellés a Gugger-hegy nyugati lejtőjén, nyáron megterem rajta a zöld kövirózsa, a fehér köviszékfű, csaknem függőleges falának kapaszkodóin gyakran mászkáltam kamaszkoromban lefelé, mert szégyelltem magam előtt mélységiszonyomat és halálfélelmemet. Van a szikla oldalában egy üreg, szerelmespárok veszik használatba tavasztól kora őszig, felszórják szalmával, enyhe napokon egész alkalmas lehet. De húszfokos hidegben? Órultság, hiszen máris vacogunk. Kínunkban beültünk a moziba, a *Horst Wessel* ment a Széna téri Budai Apollóban. Az undorító náci propagandafilmet légiriadó szakította meg. Nem repülök jöttek, vöröscsillagos felderítő tankok törtek át a Budakeszi út felől majdnem a Széll Kálmán térig – erről azonban fogalmunk sem volt, és ha

mondta volna valaki, legyintettünk volna bolond beszédre. Dél elmúlt, jobb helyeken ebédelnek ilyenkor, díszítik a karácsonyfát, készülnek a szentestére. Amely este vésszen közeledett, és nem kecsgettett semmi jóval.

„Van itt egy ismerős család, menjünk fel hozzájuk” – ajánlotta Tamás. „Minek?” „Mit tudom én, kicsit megmelegszünk.” Serdülő korú lány nyitott ajtót, Tamás bemutatott. „A barátom, ne féljete.” „Apu, kijöhetsz!” A házigazda előbújt a rekamié ágyneműtartójából, csengetéskor ott szokott tartózkodni. Beszámoltunk a helyzetmről. „Pár napot kell csak kihúzni – mondta a házigazda. – Az oroszok Budakeszin vannak.” „Képtelenség, az egész védelem déli és keleti irányban épült ki, hogy kerültek volna nyugatra?” „Pedig úgy van, hallgassátok meg a rádiót.” Beállította Londont – melynek hallgatásáért felkoncolást ígért a kormány –, nemskára zörejek és futtyogás közepette megdöndültek Beethoven Sors-szimfóniájának kezdő hangjai: papapa-pam, papapa-pam... A londoni szignál. Aztán hírek, mindjárt elsőként a hihetetlen harctéri jelentés: a 2. és 3. Ukrán Front csapatai, meglepetésszerű átkaroló hadmozdulat után, rövidesen befejezik Budapest körülrését, a fővárostól nyugatra Budakeszi községet megtisztították a németektől és magyar csatlósaitól. Igaz lehet? Akár igen, akár nem, nekem más esélyem nincsen. Elköszöntünk, a Széll Kálmán téren villamosra szálltunk – feltűnt, hogy a hűvösvölgyi nyolcvanhármarsról lekapcsolták a pótkocsit –, és tizenhatfilléres szakaszjeggyel kibumliztunk a frontra.

Budagyöngyénél leszállították az utasokat, a villamos visszafordult. Nyüzgés, rohangászó német tisztek, katonai teherautók. Úgy látszik, igaz. Gyerünk a hegyre, a Vöröstorony utcai gyümölcsösben ismerőseim vannak, szegről-végről rokonok. „Itt nem maradhattok – közli a rokon hűvösen. – Tele a ház németekkel és tábori csendőrökkel, menjetek szépen haza.” Haza? Hová? A szemközi emelkedőn kisebb sziklacsoport, tetejéről nappal messzire belátni a völgyet és a körébe fonódó hegyeket. Most ugyan se nap, se hold, se csillagok, lámpák még kevésbé, de azért próbáljuk meg, hátha látunk valamit.

Láttunk is, hallottunk is. Alighogy felhúzódkodtunk a sziklákra, lent a völgyben, a Hidegkúti úton (később Vörös Hadsereg útja, ma Hűvösvölgyi út) valami robbant, majd újabb robbanások és villanások

gyorsuló ütemben, géppuskák, kézifegyverek, gránátok zenebonája, recsegve szakad szét a sűrű szövésű este, fekete vásznára golyószórók nyomjelző lövedékei, sorozatvetők rakétakötegei égetik rá színesen izzó rőppályájukat. Káprázatos látvány, messziről. Hány emberéletbe kerülhetett? Hány kitépelt végtagba, megpattant szemgolyóba, szétloccsant nemi szervbe?

Magyar beszéd a szomszédos bokrok mögül, katonák közelednek, tűnjünk el. Ismerem a járást, van erre egy pajta, oda kormányzom Tamást. Az ajtó nincs bezárva, a tengerfenéken lehet ilyen tömény sötétség, tapogatózunk. Itt a szecsckavágó, forgattam a kerekét elégszer. (Évtizedek múltán akadtam rá a mására Zirc környékén, Bakonybél község falumúzeumában.) A hátsó falnál boglyányi szalma, lópokrócok, pompásabb fekhelyt kívánni se lehetne, csak az idő volna engedékenyebb. „Bolha nincs?” – kérdezte Tamás bizalmatlanul. Volt, ez elég hamar kiderült. Hogyan tudtunk elaludni abban a veszett hidegben, rejtély.

Pingpongozásra ébredtünk, pattogtak a labdák, hol közelebb, hol távolabb. Géppisztolypárba. Beszívárgott már némi világozás, Tamás egy gondosan átkötött csomagra bukkant a szalmában. Kibontsuk? És ha pokolgép? „Akkor ketyegne” – állapította meg Tamás szakszerűen, és biztos kézzel szedte le a spárgát, a papírt. Leesett az állunk: könyv volt, Henry Ford műve, címe: *A zsidókérdés*. Ugyan ki dughatta ide? Ki tartja annyira becsben, hogy díszes karácsonyi papírba csomagolta? Kinek a fája alá szánta? Nem töprenghetünk sokáig. Vakító narancsfény lobbant hirtelen, pokolbeli láng, kidőlt az ajtó, Ford elrepült, mi a falnak vágódtunk. A robbanást még hallottam, utána egy ideig semmit. Kótyagosan tápázkodtunk fel, az ajtónyílásban két géppisztolyos katona. A kisebbik intett, hogy emeljük fel a kezünket és forduljunk a falnak, a másik átkutatott, nincs-e nálunk fegyver. Visszafordulhattunk, a kicsi bölintott, leengedhettük a kezünket. Akkor villant a szemembe kucsmáján a vörös csillag. Úristen. Nyakába ugrottam, ösztönösen rámkapta a géppisztolyát, de mielőtt elsütötte volna, jobbról-balról arcon csókoltam. Aztán csuklani kezdtem, összerándultam, és hosszan, nagyon hosszan rázta-cibálta a vállam a fékezhetetlen zokogás.

„A szovjet hadsereg nemcsak a náciakat verte ki Magyarországról, hanem csapásai nyomán megsemmisült »Hunnia úri trágadombja« is. Ez szörnyen megkésett, de igazi felszabadulás volt ... Ez volt Magyarországon a legelengedhetetlenebb és legégetőbb társadalmi fordulat a kereszténység felvétele óta.”

Eörsi István
(„Népszabadság”, 03. 02. 17.)

Védtelen igazság

Ezzel a címmel, *Röpirat bíróról, ítéletekről* alcímmel jelent meg 2007-ben Dr. Kende Péter nagy érdeklődést keltő könyve korunk magyarországi bírósági gyakorlatáról. Az alábbiakban közlünk egy rövid részletet a könyv „Ifj. Hegedűs a háztetőn, avagy egy tudós zsidó és a WC-papír” c. fejezetéből.

Gyűlöletbeszéd. Jelent ez valamit egyáltalán? Miről beszélünk, amikor ezt a szót emlegetjük? Akik nem kedvelik az összeesküvés-elméleteket, szájátva, bambán bámulják azt a száználmas szercesnmosdatást, amit a politikai elit, annak összes szerve és intézménye, valamint a bíróságok közösen produkálnak e téren sok-sok éve. Persze, mindeközben gyönyörű szólamokat hangoztatnak: megengedhetetlen a gyűlölködés, a zsidók, cigányok, muszlimok, homoszexuálisok, szinglik – meg még ki tudja, ki mindenki – bármilyen megkülönböztetése, szó- és írásbeli gyalázása. Csakhogy a sopánkodáson kívül mit sem tesznek azért, hogy érvényt szerezzenek e szépen hangzó véleményüknek.

Vagy ha igen – hát még rosszabb. Akkor ugyanis nem csupán meglepő tehetetlenségről, valóságos politikai impotenciáról tesznek tanúbizonyságot – a szólásszabadság valóban szent és sérthetetlen elvének végletekig vitt védelmezésével –, de egyúttal bohócot csinálnak magukból. Hiszen végül egy táborba kerülnek azokkal, akikkel egyébiránt persze semmiben nem értenek egyet: a rasszistákkal. Széplelkű liberálisok azokat védik a leghatékonyabban, akik a liberalizmus legádázabb ellenségei: a pro- és neofasisztákat, az uszítókat. Tragikomédia, de igaz. A rasszisták nyilván kitűnően mulatnak, kuncognak, élvezkednek azon, hogy az általuk mélyen lenézett, gügyének tartott liberálisok mily kirtartóan pártfogolják őket, mennyire következetesen ragaszkodnak ahhoz, hogy ebben a kedélyes országban szabadon lehessen futballpályákon mocskoszoszsidózni, csehóknak

koszoszsigányozni, valamint politikai nagygyűléseken buzizni, szingli-hordázni.

S e tragikomédia valóságga válik: ifj. Hegedűs Lóránt büntető fellebbviteli tárgyalásán a védőügyvéd Kis Jánosnak, az SZDSZ alapító elnökének, a liberalizmus egyik magyarországi ősatyjának cikkéből idéz: a vádlottat a mai jog értelmében nem lehet elítélni.

Szóval ebben a „meccsben”, így, ahogy ma zajlik, feltétlenül ők, a rasszisták nyerne. A sajtó- és vélemény szabadság hívei ugyanis addig-addig védik szent elveiket, míg a szabaddá vált gyűlöletbeszéd a réműlet közhangulatát teremti meg, márpedig félelmi légkörben éppen a véleménynyilvánítás szabadsága kérdőjeleződik meg, vagy válik lehetetlenné.

... Nézzük a konkrét eseteket!

A rendszerváltozás során már a '90-es választások idejéig alatt mutatkoztak e téren baljós jelek: horogkeresztekkel meggyalázták a Wallenberg-émlékművet, kövel és paradiocsommal megdobálták a Wesselényi utcai ortodox zsidó iskolát, sorozatban következtek a zsidó temetők, sírok elleni akciók. ... A választások után, '90 nyarán bekövetkezett az első szkinhed-cigány összetűzés Egerben. Létrejötték az első szervezetek: a Magyar Nemzeti Mozgalom, ... az egri Nemzeti Ifjak, a Kopaszok, akik nyíltan vállalták: *Abban mindnyájan egyetértünk, hogy a legfőbb gond az országban a cigány, az arab, a zsidó.*

Szeptemberben kitört a Romhányi László-féle Szent Korona-ügy, a zsidó uralom kontinuitása, a zsidók ülnek tort a magyar nép felett típusú kiadványokkal és szónoklatokkal. Zsidó szervezetek följelentése alapján a Legfőbb Ügyészség '90 szeptemberében nyomozást rendelt el közösség elleni izgatás alapos gyanúja miatt. A Pesti Központi Kerületi Bíróságon a pert dr. Gatter László (ma a Fővárosi Bíróság elnöke) vezette. 1991 szeptemberében fel-

függesztette az eljárást, mivel szerinte olyan jogszabályt kellene alkalmaznia, amely alkotmányellenes.

... 1991-ben jelent meg Mónus Áron hírhedt könyve: *Összeesküvés: a nietzschei birodalom*. Ebben Mónus „új adatokra” hivatkozva azt állította: a holokausztért gazdag szabadkőműves zsidók a felelősek, mert Hitler az ő támogatásukkal jutott hatalomra, és az ő pénzügyi támogatásukkal valóította meg a hatmillió zsidó életébe került népirtást.

Mónust följelentették kisebbség elleni izgatás vádjával, ám a Csongrád megyei Bíróság fölmentette. Mónus ezután a legkülönbözőbb fórumokon hangoztatta nézeteit. 1994-ben a Nap TV-ben – annak apropóján, hogy „a magyarság nevében” feljelentette Horn Gyula akkori miniszterelnököt, mert az nyilvánosan megkövette a holokausztot túlélt zsidóságot –, túl eddigi tételen, miszerint a vészorszakot maga a zsidóság idézte elő, még hozzátette: nincs ez másként napjaink Magyarországon sem, ahol a bíróságon bejegyzett, zsidó befolyású szabadkőműves-hálózat működik.

A Mazsihisz sajtóközleményben úgy vélte, Mónus kijelentési kimerítik a közösség elleni izgatás büntetést, ezért nem maradhatnak megtorlás nélkül. Mónus azonban – látva az igazságszolgáltatás addigi hozzáállását – vérszemet kapott, és ellentámadásba lendült: rágalmozás miatt magánvádlóként becsületsértésért büntetőpert indított a Mazsihisz, Zoltai Gusztáv, Kertész Péter, valamint Kardos István főrabbi, az *Új Élet* zsidó vallási lap főszerkesztője ellen; valamint polgári perben negyedmillió forint nem vagyoni kártérítést is követelt a Mazsihisztől. A Mazsihiszt a bíróság megbírságot, és arra a képtelenségre kötelezte, hogy nyilvánosan kérjen bocsánatot Mónus Árontól. Kardos főrabbit bűnösnek mondta ki.

Megszállás, kiszabadulás, felszabadulás?

Történelem-konferencia zajlott le ezen a címen április 4-én a Kossuth Klubban. Akkor, különböző okokból, nem volt módom hozzájárulni; szeretném utólag elmondani néhány gondolatomat.

A budapesti gettó túlélője vagyok, egyike a fogyatkozó számú szemtanúknak, akik átéltek és saját szemükkel látták a gettó felszabadítását. Az elhangzott előadások némelyikét enyhén szólva vegyes érzelmekkel hallgattam, mert nagyon is érzékeltam azt a hol nyílt, hol burkolt szándékot, hogy az akkor történeteket átírják, és hozzászabják a mai politikai nézetekhez, törekvésekhez.

Úgy gondolom, Magyarország történelmének mélypontja nem korlátozható az

1944. március 19.-i náci megszállás, illetve az 1944. október 15.-i nyilas rémuralom időszakára. A teljes Horthy korszak, kezdve a különítmények terrorjától, a zsidótörvények sorozatán keresztül, az irredentizmus, a revánspropaganda tudatos terjesztésén át vezetett a Jugoszláviával kapcsolatos hitszegéshez, a náci rablőháborúba való belépéshez, végső soron ahhoz, hogy Magyarország vált „Hitler utolsó csatlósává”. Ennek nyílt kimondása helyett, egyes előadók azon „nyafogtak”, hogy történetek atrocitások a Vörös Hadsereg katonái részéről, illetve, hogy hadifogolyként kezeltek adott esetekben civileket is.

Mások – a ma uralkodó, részint jobboldali, részint liberális közfelfogáshoz iga-

zodva – arról értekeztek, hogy mi minden történt 1945. után. Erről az alapról vitatták, tették kétségessé, vagy éppen „árnyalták” a felszabadítást, felszabadulást.

Leszögezem, hogy a Vörös Hadsereg és a szövetségesek győzelmének eredményeként Magyarország felszabadult a horthysta elnyomás, a náci-német rabság és a nyilas rémuralom alól. A felszabadítás és felszabadulás nyomán elkezdődött az ország újjáépítése, modernizálása, és nem kevésbé – ezt kívánom a lehető legerőteljesebben hangsúlyozni – **a magyar társadalom felszabadítása.**

Az egyik hozzászóló a földosztást említette. **A magyar parasztság** a földosztás nyomán felszabadult a még nagyrészt feu-

dális jellegű elnyomás alól, a **cselédsorban élő mezőgazdasági népesség** helyzete gyökeresen megváltozott. A mérhetetlen kiszolgáltatottság, elnyomás és a sivár nyomor, amelyet Szabó Zoltán „A tardi helyzet” című szociográfiája, vagy Ilyés Gyula „A puszták népe” című könyve oly hűen örökített meg, végleg megszűnt, a falu képe átalakult. Rövid idő alatt csak történelmi léptékekkel mérhető progresszió ment végbe.

A magyar történelemben példa nélkül álló **kulturális forradalom** zajlott le. Munkás és parasztfiatalok tömegei előtt nyílt meg a felemelkedés útja. Megszületett az új népi értelmiség. A kultúra intézményei hozzáférhetővé váltak a széles néptömegek számára, olvasó nemzet lettünk. Munkás-, és parasztfiatalok ezrei léptek be az egyetemek kapui. (Az egyik előadó említette a „Fényes szellők” nemzedékét. Ez a nemzedék – jöllehet tagjainak száma roha-

mosan fogy – emlékezik a felszabadulásra!)

A későbbi években, az iparosítás nyomán, átalakult, modernizálódott a gazdasági szerkezet, a nemzeti jövedelem termelésében megnőtt az ipar részaránya, számbelileg és strukturálisan megerősödött a munkásosztály. A nemzetközi körülmények eleve rosszak és folyamatosan romló tendenciájúak voltak (hidegháború), valamint voltak torzulások, hibák, és mégis a **társadalmi berendezkedés összehasonlíthatatlanul demokratikusabbá vált**, ahhoz képest, mint amilyen a két világháború között, a Horthy-korszakban volt.

Nehezen tűrhető, hogy az 1945-1989 közötti korszakot mennyire egyoldalúan és elfogultan (a mai jobboldali divatnak megfelelni, tetszeni akaróan) tárgyalja a történelmi közösség, illetve annak egy nem jelentéktelen része (zöme?). A hatalmas tár-

sadalmi átalakulásnak voltak vesztesei. Nyilvánvaló, hogy a nagybirtokosok, a nagytőkések vesztesékké váltak, csakúgy, mint a Horthy rendszer ilyen-olyan bűnös vagy büntetlen kiszolgálói. Történtek súlyosan téves megítélések, helyrehozhatatlan hibák és megbocsáthatatlan bűnök is, de a higgadt mérlegelés, a valós tények tisztelete nem engedheti meg, hogy a társadalmi átalakulásnak e közel negyvenöt évig tartó korszakát csak és kizárólag ezekkel jellemezzék. **A néhány tízezer embert érintő súlyos, esetleg helyrehozhatatlan hátrány áll szemben milliók fel-emelkedésével**, még akkor is, ha az igazságtalanságokra egyáltalán nem keresünk mentséget (bár találni lehetne).

Dr. Tenner György Ph.D.

(mellesleg: asztalosinasból lett aranydiplomás közgazdász)

„Kell a gyűjtáshoz mindig újból fogni”

(Dr. Rozsnyai Ervin elnök beszámolója a Marx Károly Társaság 2008. március 21-i közgyűlésén. Rövidített szöveg.)

A március 9-i népszavazás nagy erővel lendítette előre azt az egyébként is gyorsuló eseménysort, amely nem tegnap kezdődött, és nem is tegnapelőtt: a fasiszálódás folyamatát. Maguk a kérdések, amelyeknek eldöntésére sikerült a szavazók felét a fülkébe csodítani, már önmagukban jelzik az ország és az irányadó „elit”(?) szellemi állapotát, a lakosság „ügydöntő” részének siralmas politikai és ideológiai szintjét, a társadalmat szétrothasztó eszmei mérgek hatékonyságát.

Abban persze nincs semmi meglepő, hogy az „igen” és a „nem” közül melyik győzött: az eredményt éppúgy borítékolni lehetett, mintha arról kellett volna szavazni, amit a „Népszabadság” egyik olvasói levele gúnyosan javasolt: „Egyetért-e ön azzal, hogy a létfenntartáshoz szükséges napi élelmiszer mindenki számára ingyenes legyen?”

A sporthorgász, ha méreten aluli halat fog, visszadobja. Nálunk a méreten aluli kérdéseket népszavazásra bocsátják, és a jó előre százszázalékos eséllyel kitalálható végeredményt úgy tüntetik fel, mint a nemzeti összefogás és öntudatra ébredés diadalát. Nem röstellték bevetni ennek érdekében akár a legotrombább hazugságokat is. Miért ne? Ugyanaz a nép, amelyik elhitte Petőfíró a követválasztáson, hogy muszka spion, és tót királyt szán a magyar trónra – ugyanaz a nép miért ne hitte volna el, hogy 1000 forint lesz a vizitdíj? „Világszabadalom!” – lelkesedett a népszavazásról mint történelmi kezdeményezésről Orbán V. Hát igen – csak az a kérdés, kinek a mércéjével.

Erről az arcpirító bárgyúságról humorizál írt Uj Péter a „Népszabadság”-ban: „... érezni az új nagy nemzeti tavasz lehetőségét. Összeért az ország lelke a 300 Ft. fő-

lött. Ha a világ letehetségesebb népe ebben az extatikus egységben megindul, ki állíthatná meg? Mi lesz majd, ha e nemzet a 300 Ft.-nál is nagyobb célokat tűz ki maga elé?” – Révész Sándor, ugyanebben a lapszámban: „Az Alkotmánybíróság úgy engedte el ezt a népszavazást, mint egy futballbíró az ötméteres lest. Műhiba. Nagy lesből könnyű kis gölt lőni, csak érvénytelen. De hiába érvénytelen: ha a bíró megadja, a lesre futó csatár eredményes.” – Végül egy mondat a „Hírszerző” c. internetes újság március 6-i számából, Ónody Tamás „A 300 Ft-os sorstragédia” c. cikkéből: „Azok, akik nem tartották be a 400%-os béremelésre, a nagyarányú adócsökkentésre tett ígéreteiket, viszont előzetes bejelentés nélkül megkurtították a nyugdíjasokat, szegénypir nélkül az arcukon hirdetik az erkölcsi rend helyreállítását.”

Nem az igenek győzelme a döbbenetes, hanem a részvétel aránya. A szavazók jó része minden jel szerint megértette a duplafenekű üzenetet, hogy nem arról kell itt szavazni, amiről szavazni kell, hanem egészen másról. Aki igent mond a Fidesz kérdéseire, az nem mond a kormányra. Így gondolták ezt azok az elvtársaink is, akik proletár kötelességüket vélték teljesíteni részvételükkel. Jogos volt ez a kormányellenes állásfoglalásuk? De mennyire! Ha én most kijelenteném, hogy fizikai undorom van ettől a kormánytól, az itt tartózkodók közül aligha akadna bárki is, aki értetlenül fogadná ezt a bizalmas vallomást. Csakhogy éppen itt kezdődnek a bonyodalmak.

Elemi igazság, hogy nincsenek „önmagukban vett” igazságok, hogy minden csak a maga konkrét összefüggéseiben lehet igaz vagy hamis; hogy „önmagában” persze tö-

kéletesen jogos lehet a vizitdíj elleni állásfoglalás, de az adott esetben nem a 300 Ft. volt a tét, hanem az, hogy még szélesebbre tárul-e a kapu a fasiszta roham előtt. A kapu szélesre tárult, és beözönlött a csőcselék; a dolgok odáig fajultak, hogy a minap a bíróságnál a katonai rendben felvonult nyilasok maguk döntötték el, ki juthat be a tárgyalóterembe, és ki nem; az ügyben elsősorban érintett cigány önkormányzati képviselők nem juthattak be, rendőrök vezették ki őket. „Minek jöttek ide?” vont a maga hivatalos (nem magánjellegű) következtetését egy főilletékes.

A hirtelen felgyorsult fasiszta előretörés, a nyílt, gátlástalan terror, a szankciók sorozatos elmaradása a felháborodás rég nem tapasztalt hullámain korbácsolta fel a burzsoázia antifasiszta, viszonylag baloldali szárnyán. Nyíltan támadnak bírósági ítéleteket, alkotmánybírósági döntéseket, elmarasztalják a köztársasági elnököt – vagyis olyan célpontokra lődözik (mindaddig ugyan ártalmatlannak bizonyult) kritikai nyilatkaikat, amelyek korábban tabunak számítottak. Nem szabad lebecsülni ezt az új jelenséget. Persze, túlbecsülni sem szabad – a burzsoázia viszonylagos baloldalának harc-készségét erősen korlátozza az egyöntetű kommunistellenesség –, annyit azonban ismételt, sokadszorra is le kell szögeznünk, hogy nem szabad egy kalap alá venni az egész burzsoáziát; hogy nem mindegy, a burzsoázia melyik frakciója van hatalmon, s amíg választanunk kell, és egyáltalán lehet még választanunk a burzsoá diktatúra formái között, addig elemi kötelességünk a viszonylag demokratikusabb formát választani a fasiszta formával szemben. Ne tévesszük szem elől a történelmi tanulságot: minden fasisztnak lényeg-

gi eleme a (mostanában „populizmusnak” becézett) szociális demagógia. Ne dőlünk be neki! Semmilyen cél, semmiféle látszatelőny nem alázhat minket odáig, hogy közösséget vállaljunk a fasizmussal! Egyetlen pillanatra se feledkezzünk meg róla, hogy *Dimítrov igazságai a marxizmus egyszer-egyéhez tartoznak!*

Új helyzet Magyarországon

A népszavazással új, rendkívül veszélyes helyzet alakult ki az országban. Részletes elemzésre itt nincs mód, csupán néhány mozzanatra szeretnék rámutatni.

Úgy tűnik, a Fideszt magát is meglepték győzelmének arányai. Kb. 800 ezren (más számítások szerint 1 millió 200 ezren) szavaztak rá olyanok, akik nem tartoznak a párt törzsszavazóihoz. O. Viktorék szeretnék megtartani őket a választásokra, ezért időnként lejjebb csavarják arroganciájukat, néha már szinte civilizáltak, mint egy széles mosolyú tigris, amelyik kesztyűt és lakkcipőt húz a karmaira. Hangsúlyozzák konstruktivitásukat, az ország sorsa iránti felelősségüket, már forrást is találtak az egészségügyi személyzet kárpótlására: a 41 milliárdos játékadót. Igaz, hogy a népszavazást engedélyező, kötelező érvényű alkotmánybíró-sági döntés tiltja az ilyen költségvetési manővert, de ahogy Pesten mondják: na bumm, és akkor mi van?

Megítélésem szerint a népszavazás új szakaszt kezdett: *véget vetett a kettős hatalomnak.* Forma szerint a kormány még létezik, de a koalíció bukása után (amely elsősorban az SZDSZ elképzelésű politikai ostobaságának köszönhető) a hatalom gyakorlatilag a Fideszé. Lényegileg az történik, amit ők diktálnak, az ő politikai akaratuk érvényesül – ki fogja őket ebben megakadályozni? Talán a Wittner Mária és a szentéletű atyák közös áldását élvező, derekasan gyarapodó parlamenti fűrtök?

Ez a kormány csak azért van még hivatalban, mert a Fidesznek szüksége van rá. A Fidesz olyan dilemma elé került, amit Pesten így szoktak kifejezni: „Mi lesz, ha győzünk?” Túlgyőzték magukat, nagy kérdés, mihez kezdenének, ha most mindjárt le kellene tenniük az esküt Köztársasági Elnök Úr kezébe, és ráállni a Brüsszeltől diktált kényszerpályára. Szembemennének az EU transznacionálisával? Nem hiszem, hogy a lényegét illetően mást tehetnének, mint amit a jelenlegi kormány tesz. Majd bolondok lesznek *ebben* a gazdasági és politikai zűrzavarban nyakukba venni a felelősséget. Érdeke a Fidesznek, hogy a *választásokig kilábaljon az ország a jelenlegi káoszából.* De éppúgy *érdeke az ellenkezője is:* süllyedjen csak az ország a kormányozhatatlanságig, szakadjon atomjaira a kormány, készítse elő az általános romlás a Fidesz elsőpró diadalát.

Két szögesen ellentétes érdek, összeegyeztetésük nem lehetséges. Bár van egy elképzelésem a megoldásra. Tegyük fel, hogy Viktorék jogilag is megszerzik a hatalmat (nincsenek tőle messze): abban a pillanatban lejár a fűt-fát ígérgetések ideje. Azonnal át kell evezni a brüsszeli vizekre, és rendet téve a káoszban, amelyet jórészt ők maguk kavartak, meg kell teremteni a feltételeket a külföldi tőke beáramlására, külön-

ben összeomlik a gazdaság. Szigor és megszorítások következnek elkerülhetetlenül. Ideig-óráig persze az előző kormány nyakába lehet majd varni a felelősséget, számíthatunk ebben az egyház népfelvilágosító támogatására is; de pusztá szóval a feszültségek nem vezethetők le a végtelenségig. Hitler könnyebb helyzetben volt: osztogathatta a plebsznek a „zsidó” vagyonból, felszillanthatta Európa és a világ kirablásának inycsiklandó távlatait. A mai demagógoknak ilyen esélyei alig vannak. Akkor pedig elkerülhetetlen lesz a Gárda-szerű képződmények célirányos közéleti foglalkoztatása – ami nem feltétlenül parlamenti fűrtást jelent. Nem állítom, hogy ez a derűs jövőkép szolút bizonyossággal megvalósul, de tapasztalataink fényében, az egyre nyíltabban szított pogrom- és lincshangulatban, napról napra nő a realitása.

Van azért más is

Szerencsére lobbannak a világban biztató fények is, akár történelmi jelentőségűek. Ide kell sorolnunk mindenekelőtt a latin-amerikai fejleményeket. Kuba nagy lépést tett, hogy áthidalja a fokozatos átmenetet, miután Fidel, korunknak alkalmasint legnagyobb forradalmára és politikai vezetőjére, hivatalosan visszavonult a legmagasabb funkciókból. Ma még fel sem mérhető, mit hozott a világnak a kubai forradalom: megmutatta, hogy igenis lehetséges szembeszállni az „északi szörnyeteggel” (Martí kifejezése), a blokádtogatókával, és megkezdte Latin-Amerikában az országok egész csoportjának baloldali fordulatát. Különböző szintű és fokozatú ez a baloldal, sokféle árnyalatot foglal magába a radikális forradalmi mozgalmaktól a szociáldemokráciáig, és egy pillanattal sem kétséges, hogy nagy belső és külső nehézségekkel, az elmentmondások új meg új hullámaival kell a továbbiakban is megküzdnie. De az elindított integrációs folyamatok, az olajgazdálkodási és pénzügyi együttműködés első lépései arra utalnak, hogy Latin-Amerika rálépett a nemzeti függetlenedés és önállósodás útjára. Nem mérhetően fontosabb ez, mint O. Viktor minden beszéde, manővere, vizespohárban kavart viharai?

Valami elkezdődött. Megítélésem szerint ebben rejlik a jelentősége – meglehet, világtörténelmi jelentősége – a nepáli forradalomnak is, amely a Szovjetunió önfelszámolása után, egy egyedülálló, elmaradott kis hegyi országban, az amerikai, brit és indiai monopólióké hármas szorításában aratott győzelmet a nyugati fegyverekkel bőségesen ellátott hazai feudálisok fölött. Fegyveres harcban, nagy népi támogatással, fiatalok tömeges részvételével. Nem tudni, mi lesz ennek a mozgalomnak a sorsa, de egyvalami feltétlenül bebizonyosodott: eltűnt az az idő, amikor az USA vagy Nagy-Britannia néhány ágyúszáddal rá tudta kényszeríteni diktátumait akár olyan hatalmas országokra is, mint Kína. Ma már sorra kudarcot vall Kubában, Irakban, Afganisztánban, és lám, még Nepál is a torkán akad. Nem a történelem ítéletét jelzi mindez? (Vagy gondoljunk a legutóbbi eseményekre:

vajon a közelgő olimpia alkalmából Tibet ürügyén elindított képmutató hazugsághadjárat nem arról árulkodik, hogy az USA & Co. cég máris veszélyes riválisként kezelte a formálódó kínai szuperhatalmat?)

Sorolhatunk más eseményeket is, amelyek *önmagukban* nem világtörténelmi, de együttvéve és az előbbiekkal összefüggésben sejtetik a mai világfolyamatok tendenciáját. Ciprus kommunista elnököt választott – amire az EU és a NATO érdekkörébe tartozó országokban eddig még nem volt példa. Hamburgban és a francia helyhatósági választásokon sikeresen szerepelt a baloldal. És talán figyelmet érdemel egy apróság is (ha már a sajtónak elkerülte a figyelmét): abban a városban, amelynek Hruscsov a jó hangzású „Volográd” nevet adományozta, egy 31 éves kommunista fiatal embert választottak főpolgármesternek. Nem világrengető eset, szinte csak egzotikum. De a viharos sodrású folyók nem eltűnedező kis erecskékből születnek?

A globális versenyhajszában, amely napjaink állandósult termelékenységi forradalmának következménye és hajtóereje, a tőke egyidejűleg morzsolja a hagyományos ipari munkásságot a centrumokban, és létesít koncentrált ipari munkásságot az olcsóberű perifériákon. Ez távlatilag annyit jelent, hogy más-más utakon ugyan, de egyszerre *két potenciális forradalmi erőt* szervez önmaga ellen, mert *nem tebet mást;* egyesüléshöz is maga érleli a feltételeket, szakadatlan háborúval, pénzügyi megrázkódtatásaival, környezeti kártételeivel és egyéb gaztetteivel. A tömegekben, hacsak nem az öngyilkosságot választják, *lehetetlen, hogy mindez föl ne érse az önévédelem reflexeit* – annál is inkább, mert a fokozódó gazdasági erőszak biztosítására a tulajdonos osztályok növekvő mértékben folyamodnak a *fasiszta terror* eszközeihez. *Vagy forradalom, vagy fasiszmus, háború és egyetlen pusztulás* – napjainkban így áll a kérdés. A végső választ nem ismerhetjük. A történelem törvényei ugyanolyan objektív, tőlünk független szükségszerűségek, mint a természeti törvények, de mindig kétesélyesek, és nincs előre megírva, hogy melyik lehetőség fog megvalósulni. Az utolsó szót *csak az osztályharc mondhatja ki.*

Társaságunk tevékenységéről

A nemzetközi és hazai osztályharcba kell kapcsolódnia annak a tevékenységnek is, amelyet mi folytatunk, gyérülő eszközökkel, szűkülő lehetőségek között.

Munkánk alapjait kijelölte 2005. január 15-i közgyűlésünk határozata. Emlékeztőtől a lényeg: fő feladatunk a jelenkor nemzetközi és hazai gazdasági és politikai folyamatainak elemzése, valamint a volt szocialista országok történetének megvilágítása az újabb kutatások és dokumentumok fényében. Ezeket a feladatokat erőnkhez mérten mind a „Dialektika”-ban, mind társasági fórumainkon és a műhelymunkában teljesítettük.

2007. januári közgyűlésünk megerősítette általános irányvonalunkat, és kiegészítésként hozzáfűzte a 2005-ös határozathoz a következőket: „tekintsük kiemelt feladatnak a

fasizmus elemzését, a fasizmus és a »kommunizmus« ellenforradalmi azonosításának leleplezését, a szocialista múlt védelmét a rászórt rágalmakkal szemben»; a gyakorlati munkában pedig kezdeményezzünk rendszeres kapcsolatokat más baloldali szervezetekkel. Azt hiszem, ezeket a pontokat is végrehajtottuk; ami a külső kapcsolatokat illeti, Társaságunk képviselői tevékeny részt vállalnak az ÁTTAC, a Magyar Antifasiszta Liga és a Szociális Fórum munkájában.

A „Dialektika” megjelentetése mellett, Társaságunk tevékenységének egyik legértékesebb eleme a 2006-ban kezdeményezett műhelymunka, ahol fontos, nemegyszer elméletileg is új eredmények születtek. (Pl. Gregor Gysi egyik programadó cikkének meg tárgyalásakor, ahol az elhangzott beszámolókat rávilágítottak a mai szociáldemokrácia arcúlatára.) Szeretném külön kiemelni új barátunk, Tóth Zsolt tanulmányát a munkásosztály mai jellegzetességeiről: ezt az írást legutóbbi műhely-megbeszélésünkön vitattuk meg, Wirth Ádám elvtárs korreferátumával; a témát igyekezni fogunk napirenden tartani, kiterjesztve a kutatásokat a perifériák bontakozó munkásmozgalmaira. – További kiemelt témaként kell kezelnünk a rendszerváltás által előidézett súlyos károk felmérését, összehasonlítva az egykori szocialista irányú rendszerek lefitymált, kigúnyolt, de valójában történelmi eredményeivel. Ebbe a kutatási irányba illeszkedik a bős-nagymarosi vízlépcsőről szóló, szakemberek által vezetett megbeszélés, amelyet társszervezeteinkkel közösen rendeztünk meg.

Az eredmények között mindenképpen meg kell említeni az elektronikus nemzetközi sajtószemlét, amely Benyik Máttyás és Szende György elvtársak igényes szerkesztésében rendszeresen megjelenik a képernyők százain. – Végül nagy örömmel számolhatok be arról, ami talán a legfontosabb: feltűntek sorainkban a fiatalok. Igaz, még csak kevesen, de a jelenlétük így is biztató.

Vészjelzés

Míndez persze nem rejtheti el súlyos gondjainkat. Az ország politikai válsága és semmi jóval nem kecsegtető közeljövője erősen beárnyékolja terveinket. De a külső környezettől függetlenül is nagy akadályokba ütközünk. A veszteséget, amely Ferencz Lajos elvtársunk távozásával ért bennünket, máig sem sikerült pótolnunk. Vidéki szervezeteink szétestek, lapterjesztő hálózatunk még a fővárosban sem működik kielégítően. Szóban és írásban nemegyszer kértük tagjainkat, különösen a viszonylag fiatalabb nyugdíjasokat, hogy jelentkezzenek, vegyenek részt a hálózatok újjászervezésében, főleg vidéken. Válasz alig érkezett.

Gondoljátok meg, elvtársak: a Társaság léte forog kockán! Ha továbbra sem lesz több segítség, minden összeomlik, amit sikerült eddig felépítenünk. Közösen kell tenünk érte, hogy ne így legyen. Nem szabad feladnunk!

Befejezem Ady két sorával:
„Sütét a világ. Kell tűz, ha lobnyi,
Kell a gyújtáshoz mindég újból fogni.”

A MEASZ kérdései az MSZP-hez és az SZDSZ-hez

Szerkesztőségünk fontosnak tartja, hogy – ha megkésve is – olvasóink tudomására hozzuk a MEASZ alábbi levelét.

A magyar demokrácia megcsúfolása, hogy ismét újfasiszta rendezvényt tartottak Budapestnek a fasisztáktól való 1945-ös megszabadulásához kötődően. A rendezvényt, amely sérti a párizsi békeszerződést is, az adófizetők pénzén működő rendőrség biztosította.

Főleg a szabálytisztelő emberek, különösen a világnézetileg még formálódó fiatalok számára a rendezvény megtartásának lehetősége azt sugallja, hogy az újfasisztákkal tartani törvényes és követendő állampolgári cselekvés, s a velük szemben demonstratíván föllépő antifasiszták viselkedése az, ami elítélendő. Az utóbbiak közül a rendőrség ráadásul még néhányat el is vezetett a helyszínről, hogy ne zavarják a törvényesen bejelentett fasiszta rendezvényt.

A Magyar Ellenállók és Antifasiszták Szövetsége (MEASZ) megkérdezi a Magyar Parlamentben törvénykezési koalícióban lévő MSZP-s és SZDSZ-es képviselőket: mit gondolnak erről? Rendjén van ez? Jók a törvényeink, amelyek nem teszik lehetővé, hogy a rendőrség szétzavarja a nyilvánvaló újfasiszta megmozdulást? Vagy a rendőrség mulasztott, hogy ezt ebben az évben sem tette meg?

A MEASZ ezúton tolmácsolja külföldi partnerszervezeteinek a fasiszta rendezvény magyarországi megtartását elítélő véleményeit is.

2008. február

Hanti Vilmos elnök,

Magyar Ellenállók és Antifasiszták Szövetsége

Közlemény

A Legfelsőbb Bíróság előtt pert nyertek az „Egyes budapestiek levele” című nyílt állásfoglalás aláírói (baloldali értelmiségiek – a szerk.) Kupper András ellen. Mint ismeretes, Kupper András, a Fővárosi Közgyűlés FIDESZ-MKDSZ frakcióvezetőjeként, Budapest felszabadításának 60. évfordulóján nyílt közleményben szólította fel Demszky Gábor főpolgármestert, továbbá Schiffer Jánost, Molnár Jánost és Hiller Istvánt, hogy „ne ünnepeljék Magyarország szovjet megszállását.” Válaszul budapesti értelmiségiek nyílt levélben mutattak rá arra, hogy Kupper András „ezzel a nyilatkozattal azok mellé állt, akik hatvan évvel ezelőtt feláldozták Budapestet”, továbbá, hogy „nácimosdatásnak, nyilasmentegetésnek”, a nácizmust megbocsátó tartalmú nyilatkozatoknak nincs helye a közéletben. A levél felszólította a FIDESZ-MKDSZ frakciót Kupper András kizárására, valamint a Fővárosi Önkormányzatot és a demokratikus pártokat a vele való együttműködés megszakítására.

A Fővárosi Bíróság korábban elutasította Kupper András becsület és jó hírnév sérelmére alapított kártérítési keresetét, amelynek azonban a Fővárosi Ítéltábla fellebbezés folytán jogerősen helyt adott. A mai napon az alperesek felülvizsgálati kérelme alapján a Legfelsőbb Bíróság Kupper András igényét teljes körűen és véglegesen elutasította, perköltség és illetékfizetési kötelezettség mellett. A Legfelsőbb Bíróság iránymutató ítéletében leszögezte, hogy aki politikai tartalmú nyilatkozatokat tesz, annak számolnia kell azzal, hogy a vélemény-nyilvánítási szabadság körében mondanója szabadon interpretálható.

2008. február 20.

Tisztelettel:

Dr. Kárpáti Miklós Ügyvédi Iroda

Megjegyzés: a perben Társaságunk egyes tagjai is érintettek voltak.

Dr. Hajós Béla:

Bős-Nagymaros: a rendszerváltás főpróbája és a mai helyzet

A Bős-Nagymarosi vízlépcsőrendszer vitatott kérdéseinek lezárása a magyar politika egyik tartozása, ami majd két évtizede nehezíti a magyar-szlovák kapcsolatokat, borzolja a közvélemény és a sajtó hangulatát. Az ügyek lezárása elsősorban a magyar fél érdeke volna, mivel Szlovákia, birtokon belül lévén, egyoldalúan élvezte a hasznokat, mi viszont elsősorban a károk enyhítésén fáradozhatunk. A megoldást elsősorban politikai síkon kell megtalálni, viszont az előzmények miatt minden politikai erő tartózkodó és halogató magatartásra figyelhető meg.

A közreadott anyag és előadás összeállítására, a teljesség igénye nélkül, mint a téma egyik gyakorlati résztvevője – ha nem is éppen főszereplője – vállalkoztam, mint azoknak a vízépítő mérnököknek egyike, akiket ebben az ügyben sokszor és igazságtalanul megbántottak.

A Bős-Nagymarosi vízerőmű építése a Duna Pozsony-Budapest közötti szakaszán, egyrészt környezetvédelmi szempontból nagyon értékes területeket érint, másrészt viszont a szigetközi szakasz a folyó egyik legnehezebben hajózható része, és egyben itt találhatók hazánk legértékesebb hasznosított partszűrűsű vízkészletei. Az érintett folyószakasz szabályozhatóságának és hajózhatóságának vizsgálata mellett az osztrák-német megépített vízlépcsők hatását (mélyülő meder) is figyelembe kell venni. A tervezett vízerőmű árvízvédelmi, természetvédelmi célokat, a hajózási viszonyok javítását (3,5 m mélység), valamint a vízenergia-termelést egyaránt szolgálta volna.

A tervezett vízlépcsőrendszer művei két fő csoportba voltak sorolhatók:

1. A gabcsikovói (Bős) komplexum, nevezetesen a dunakiliti duzzasztó, a Pozsony alatti víztározó, a gabcsikovói erőmű és hajózsilip, az erőmű feletti és alatti oldalsó vízcsatorna, és a vízpótló rendszerek (Szigetköz, Csallóköz).

2. A nagymarosi vízlépcső: a duzzasztómű, a hajózsilip és a vízi erőmű, valamint a kapcsolódó mederkotrás (Nagymaros – Budapest között).

A rendszer két fő művét az árvízvédelmi töltések erősítése és nemzeti teherviselésben a kapcsolódó infrastrukturális beavatkozások egészítették ki (szennyvíztisztítók).

Az üzemeltetéssel kapcsolatos elképzelések és a komplex építmény az eredeti energetikai, hajózási és árvízvédelmi célkitűzések megvalósítása mellett jelentős környezeti változásokat és károkat is okoztak volna.

A terv szerint az erőműrendszer egésze a két állam (Csehszlovákia, Magyarország) közös tulajdona lett volna, a költségeket és

hasznokat fele-fele arányban elosztva.

A vízlépcsőrendszer megvalósítása immár hosszú történet. A tervezés 1952–1977 között történt, a tervezési elgondolás 1963-ban, a kiviteli terv 1967-ben készült el. Az államközi szerződést 1977-ben kötötték meg. A kivitelezés 1978 és 1989 között valósult volna meg.

A kivitelezést több ellentmondásos döntés befolyásolta, például 1983-ban a Magyar Tudományos Akadémia a teljes elbágyást javasolja, ami azonban hatástalan maradt, sőt 1986-ban a beruházás gyorsítását határozták el, és erre osztrák hitelt vettek fel. A rendszerváltás előszekelésként 1988 májusa és szeptembere között került sor az emlékezetes vízlépcső-ellenes tüntetésekre. Ezek után a magyar kormány kapkodva 1989-ben a munkákat újra gyorsította, majd júliusban már leállították a dunakiliti munkálatokat, és bejelentették, hogy Nagymarosnál nem épül duzzasztó. A csehszlovák fél válaszlépése az volt, hogy 1991-ben megkezdte a Duna elterelési munkáit.

A magyar fél kezdetben lebecsülte a beavatkozás veszélyét (papírtigris, kavicsbánya stb.), majd a további tárgyalások feltételeként az építkezések leállítását követelte, amit Szlovákia elutasított. Erre hivatkozva, Magyarország 1992-ben felmondta az 1977. évi egyezményt (szerződést). Ugyanabban az évben a szlovák fél elterelte a Dunát, hatalmas károkat okozva. A két fél 1993-ban megállapodott, hogy a Hágai Bírósághoz fordul. Ettől az időponttól a történet két szálon futott: jogi vonalon a Hágai Bíróság előtt, és magyar területen, a vízpótlás megvalósításával, ahol a Duna elterelése miatt hatalmas károk keletkeztek. A kármentési munkálatok ma is folynak.

A perben mindkét fél bevont külföldi szakértőket is. Magyar vízépítő szakértő egyáltalán nem vett részt a perben. A felek beadványainak megtárgyalása után, a Bíróság – röviden összefoglalva – a következőképpen ítelt: Magyarországnak nem volt jogalapja a szerződés egyoldalú felmondására, és nem volt joga felfüggeszteni, majd később leállítani a beruházás munkálatait, amiért a szerződésben vállalt felelősséget viselnie kell. A szerződést tehát érvényben lévőnek minősítette. Az indoklás szerint a magyar fél nem tudta igazolni az ökológiai szükségállapotot kapcsolatos állításait, amit amiatt is nehéz volt bizonyítani, mert a magyar kormány 1989-ben fél éven belül előbb gyorsította, majd felfüggesztés után leállította az építkezéseket. A Bíróság a vázolt döntéseket politikai és nem szakmai alapúnak tekintette. Kimondta azt is, hogy Csehszlovákiának joga volt megkezdni és befejezni az ideiglenes elterelési műveket. A Bíróság a magyar fél tárgyalási álláspontját, amely a szlovák ol-

dali művek lebontását követelte, merevnek és irreálisnak ítélte, és ennek figyelembe vételével, valamint a meglévő állapotok alapján alakította ki jelzett álláspontját. Ugyanakkor azonban azt is kimondta a Hágai Bíróság, hogy Csehszlovákiának nem volt joga egyoldalúan elterelni a Dunát szlovák területre. (Szlovákia a bíróság állásfoglalása szerint jogutódja Csehszlovákiának.) Az egyoldalú elterelést a bíróság – figyelembe véve a bekövetkezett károkat – túlzott reakciónak minősítette.

A bíróság jóhiszemű tárgyalásokra hívta fel a feleket az erőmű eredeti céljainak teljesítése érdekében. Ennek keretében egy új szerződés és vízmegeosztási rendszer kidolgozására szólított fel, egyben fokozott mértékben felhívta a figyelmet az időközben felértékelődött ökológiai értékek figyelembe vételére. Megállapította, hogy a felek egymásnak kölcsönösen károkat okoztak, amivel kapcsolatban a kártérítési igények kiegyenlítését javasolták. Az ítélet szerint a feleknek közös üzemeltetési rendszert kell kidolgozniuk a meglévő létesítmények felhasználásával, újakat viszont nem kell létesíteniük.

A bíróság ítéletet mindkét fél győzelemként ünnepelte, ami előrevetítette az évekig húzódó nehéz tárgyalások rémképét. S ez a rémkép ma is kísért. A bírósági ítélet után folytatott tárgyalásokon a szlovák fél minden olyan javaslatot elutasított, amely az eredeti tervtől eltért. *A magyar delegáció ugyan parafált ekkor egy tervezetet, amely tartalmában hasonlított az eredeti megállapodáshoz, az azonban sem műszakilag, sem politikailag nem volt előkészítve, és a közlő választási időszakokra koalíciós nézeteltéréseket is okozott. A választások után ettől az egyezménytől az új kormány elhatározta magát, így az abban a formában elhalt.* Erdemi eredmény napjainkig sem született.

Összegezésül az elmondottak alapján leszögezhető, hogy a vízlépcső lezáratlan, politikai jellegű történet. A vízlépcső elleni tüntetéseknél kezdettől fogva politikai élük volt, a rendszerváltás után pedig minden kapcsolódó esemény, a sajtó támogatásával, azonnal politikai síkra csúszott (például 1998-ban a választási harc egyik központi témája lett).

A vízlépcső kérdése mindkét államban szimbólummá vált: Szlovákiában a nemzeti önállóság és alkotóképeség, Magyarországon a rendszerváltás jelképévé. Szlovákia egységesen kiállt az építkezések befejezése mellett, Magyarországon a megosztottság a jellemző.

A jelenlegi helyzet Szlovákia számára előnyös, Magyarország több szempontból is kiszolgáltatott helyzetben van.

A megoldás természetesen csak tárgyalások útján képzelhető el, amihez a teljes

magyar politikai elit egyetértésére és a sajtó támogatására volna szükséges. Az esetleges új egyezményt gondosan és alaposan elő kellene készíteni, a szakemberek bevonásával, reálisan elemezve az eseményeket és lehetőségeket. A javaslatok kidolgozásához a felelősök számára alkotó szabadságot és politikai védelmet kellene biztosítani. Kívánatos lenne az egységes álláspont. Ennek

kialakításához eligazodást adhat, ha tudomásul vesszük, hogy a duzzasztás nem valami istentől elrugaszkodott gondolat. A nagymarosi gát megépítésének már nincs realitása, de pl. a Mosoni-Duna torkolatánál egy ilyen megoldás elkerülhetetlen. Természetesen mindezekhez idő, türelem és mindenekelőtt megértés kell, valamint szakértelemre és kompromisszumképességre

re lenne szükség mindkét fél részéről, aminek a kilátásai jelenleg eléggé kétségesek.

A megoldás viszont előbb-utóbb elkerülhetetlen lesz!

(A Marx Károly Társaság április 25-i fórumán elhangzott előadás rövidített szövege. Cikkünk szerzője ny. államtitkár.)

Elnökválasztás Cipruson

Ciprus haladó görög és török polgárai évtizedeken át arra törekedtek, hogy közös hazájukban közös államot teremtsenek. Mint a neves ciprusi török költő, Nacie Yiasin írta: „apám azt mondja, országomat kettévágták; két része közül melyiket kell jobban szeretnem?” Ez a sor kifejezi minden haladó ciprióta gondolkodásának lényegét, tekintet nélkül nemzetiségére, valására vagy nyelvére. A testvéri együttélés mindegyiküknek közös vágya.

1974 júliusában a görög junta államcsínyt hajtott végre, ezt követte néhány hónappal később a török invázió és megszállás. Azóta a török és a görög ciprusiak elkülönülten éltek a sziget északi, illetve déli részén. Az egyetlen ésszerű megoldás az, amit az ENSZ és a Biztonsági Tanács több határozata javasolt: a kétfázisú föderáció. Ezt támogatta minden progresszív görög és török ciprióta – vagyis a ciprusi nép óriási többsége. 2004-ig azonban lehetetlen volt ilyen irányú megoldást találni, a ciprusi török nacionalisták és az egymást váltó török kormányok elutasító magatartása miatt.

2003-ban demokratikus népmozgalom buktatta meg a szakadár török nacionalista vezetőket, a parlamenti választásokon pedig győztek a ciprusi török közösség demokratikus erői. Ekkor már Törökországban is olyan kormány volt (Erdogan miniszterelnökkel az élen), amely igyekezett megteremteni az ország EU-tagságának feltételeit.

A 2003-as ciprusi elnökválasztás győztese, Papadopoulos, széles koalícióra támaszkodott, amelyben saját pártján kívül részt vettek a szociáldemokraták, a kommunisták (pártjuk, az AKEL, a szavazatok 33%-át kapta), valamint két kisebb, szélsőjobbaldali párt. Az új elnök maga is szélsőjobbaldali volt, egész életében élesen kommunistaellenes. (Azokról a baloldaliakról például, akiket a nemzeti felszabadító harcokban való részvételük miatt 1958 körül kivégeztek a gyarmatosítók, így nyilatkozott: „A halál volt számukra az egyetlen méltó büntetés.”) A ciprusi kommunista párt valószínűleg történetének legnagyobb botlását követte el, amikor belépett Papadopoulos kormányába.

Az idei elnökválasztáson Papadopoulos ismét jelöltette magát, öt párt támogatta a szociáldemokratáktól a legszélsőbb jobbaldalig. Az AKEL ezúttal Hrisztofiaszt, a párt főtitkárát jelölte köztársasági elnöknek. Ő nyerte a választást a második fordulón, 53,4%-kal.

Az AKEL mindmáig adós a Papadopoulos-kormányban eltöltött négy és fél esztendőjének részletes elemzésével. A választáson azonban világosan figyelmeztetett arra, hogy Papadopoulos mandátumának meghosszabbítása esetén nem oldható meg a ciprusi probléma, fennmarad az ország kettéosztottsága.

A második forduló azokat a pártok döntötték el, amelyeknek jelöltjei vesztek az első fordulón. Hrisztofiasz kénytelen volt átengedni a miniszteri posztok felét az öt támogató két legnagyobb pártnak, és le kellett mondania a képviselőházi elnökségről is. Ez utóbbit Papadopoulos pártja kapta, három miniszteri székket együtt; a

szocialisták két miniszteri tárcát kaptak. Ez a magyarázata annak, hogy miért támogatták a szociáldemokraták és a centristák Hrisztofiaszt a második fordulón. Az új elnöknek az volt a kikötése, hogy a miniszterek a kormány programját fogják végrehajtani, nem pedig saját pártjukét.

Döntő fontossága volt a választásokon annak, hogy milyen befolyást gyakorolnak az egyes pártok a fiatal szavazókra. Igen nagy a középjebb DISY befolyása; az AKEL szoros második. Mindkét pártnak jóval nagyobb a támogatottsága az ifjúság, mint az idősebb nemzedékek körében.

A „Dialektika” részére írta
Kosztasz Szofokleusz
(Ciprus)

Irak 5 év után

John Snow lenyűgöző TV-dokumentumfilmje bemutatja az ország fizikai és társadalmi elpusztítását, a tömeggyilkosságokat, tízezrek bírósági tárgyalás nélküli bebörtönzését és kínzását, a szekteriánus terror-támadások járványát, az alapszolgáltatások és -ellátás teljes összeomlását. Öt évvel az amerikai invázió után irakiak millióinak nincs tiszta ivóvizük és egészségügyi ellátásuk – állapította meg a Vöröskereszt. A BBC World riportere hozzátette: a humanitárius helyzet Irakban egész Földünkön a legrosszabbak közé tartozik. Az *Amnesty International* megfogalmazásában: „Az emberi jogok megsértése mindennapos az egész országban, és az irakiak millióinak túlélése függ a humanitárius segítségtől”. Az eltelt öt év polgári áldozatainak száma az iraki kormány közlése szerint 150 ezer, más becslések szerint meghaladja az egymilliót. Kétfélmillió ember menekült el az országból, további kétfélmillió az otthonából.

Hans Blix, aki korábban az ENSZ tömegpusztító fegyvereket kereső vizsgálóbizottságának vezetője volt, és már rég szembefordult az Egyesült Államok birodalmi filozófiájával, az ötödik évforduló alkalmából így nyilatkozott: „Irak inváziója 2003-ban tragédia volt Iraknak, az USA-nak, az ENSZ-nek, az igazságágnak, és a az emberi méltóságnak. Nem lehetett sikeres a tömegpusztító fegyverek felszámolása, mert ilyenek nem is voltak. Nem lehetett sikeres az a deklarált cél sem, hogy az al-Kaida ügynökeit megsemmisítsék, mert azok nem voltak ott Irakban. Csak később érkeztek, a megszállók vonzották őket.”

És álljon itt egy részlet H. D. S. Green-

way írásából. „E héten volt negyven éve, hogy Hué közelében, a Dél-Vietnami Köztársaságban, hordágyon feküdtem szürkültek az esőben, támaszpontunk katonai kórháza mellett. A sebész, aki később megoperált, dühöngött, mert azt parancsolták neki, hogy először az amerikaikat kezelje, dél-vietnami szövetségeseinket hagyja addig kint az esőn. Ekkor volt a Tet-offenzíva, a háború fordulópontja. A Tet készítette az Egyesült Államokat békekötésre, Lyndon B. Johnson elnököt pedig arra, hogy ne induljon az új elnökválasztáson. Mostanában azonban terjed a gondolat, hogy 1972-re tulajdonképpen megnyertük a háborút, és ha tartottuk volna az irányt, győztünk volna. Henry Kissinger is ezt mondta, a katonák egész nemzedékeinek ezt mondták, és úgy látszik, George W. Bush elnök környezetében is sokan ezt hiszik. Amikor Irak azzá az ingovánnyá vált, ami jelenleg, csodálkoztam, hogyan voltunk képesek ilyen hamar ismét elkövetni ugyanazt a hibát. De aztán rájöttem, hogy Dick Cheney és Donald Rumsfeld ott voltak Gerald Ford elnökkel az ovális irodában Saigon elestekor. Talán ők és az amerikai erő imádói úgy érezték, hogy ezúttal sikerülni fog.”

A Nobel-díjas Stiglitz professzor és a Clinton-kormányzatnak egy másik közgazdásza, Linda Bilmes, könyvet írtak az iraki háború valódi költségeiről *Hárombillió dolláros háború* címmel. Szerintük az iraki háború az USA-nak 3,3 billió (10¹²) dollárjába került, szemben a Bush-kormányzat által 2003-ban jószolt 50-60 milliárdal, valamint a Fehér Ház jelenlegi mintegy 500

milliárd dolláros becslésével. Ez az utóbbi szám ugyanis erősen alábecsüli pl. az USA katonáinak orvosi és jóléti költségeit. Az újabb becslések szerint további 500 milliárd USD-t fognak a harcokra költeni a következő két évben. Az iraki háború a második legdrágább az USA történetében, és a második leghosszabb Vietnam után. Joseph Stiglitz a háborús költségeket összefüggésbe hozza az elmúlt évek amerikai „túlfogyasztásával”, az ingatlanbuborékkal, a másodlagos pénzügyi papírok és egyes bankok válságával, a magas olaj- és nyersanyagárakkal. Bush az USA következő elnökét a történelem legnagyobb költségvetési hiányával terheli meg, nyilatkozta Stiglitz, a Columbia Business School tanára, Bill Clinton elnök egykori gazdasági

tanácsadója, a Világbank volt első alelnöke. Kifejtette, hogy az a pénz, amit egy hét alatt a háborúra költenek, elég lenne az írástudatlanság felszámolására világszerte. Néhány napnyi háborús költség pedig elég lenne ahhoz, hogy egészségbiztosítással lássák el az ezzel nem rendelkező amerikai gyermekeket.

Tekintve, hogy Irak megtámadását törvénytelennek tekintette az ENSZ főtitkára, a Biztonsági Tanács többsége és a nemzetközi jogi szakvélemények túlnyomó része, a támadást háborús bűnténynek kell tekinteni; az agressziót pedig a nürnbergi törvényszék „a legnagyobb nemzetközi büntetnek” nyilvánította. Ha nem volna tény, hogy a nemzetközi jog erős államokra való alkalmazására nincs semmiféle kialátás, Bushnak

és Blairnek a vádlottak padján kellene ülniük Hágában.

A Muszlim Ulémák Szövetsége ezt nyilatkozta az ötödik évforduló alkalmából: „A megszállók fegyverekkel érkeztek földünkre, és csak akkor fognak távozni, ha mi is erőt alkalmazunk.” Mint az USA hadseregének saját felmérései is mutatják, az összes vallási és etnikai csoportokhoz tartozó irakiak úgy vélik, hogy az erőszak fő oka az idegen csapatok jelenléte, és a 70%-uk a távozásukat akarja. Sokat mond, hogy Bászrában az erőszak 90%-kal csökkent, miután a brit csapatok a múlt nyáron repülőtéren bázisukra távoztak a városból. (*The Guardian*, 2008. március 17 és március 20.; *International Herald Tribune*, 2008. február 19.; www.truthout.org/docs, 2008. február 28.)

Hazai nagyító

Ferge Zsuzsa: Rögös út a munkához

A Szociális és Munkaügyi Minisztérium honlapján 2008. április 7-én délelőtt jelent meg a munkanélküli-ellátások újr szabályozásának több törvényt módosító tervezete. A módosítások kevés kivétellel kedvezőtlenül érintik a munkanélküliek többségét, olykor pedig az önkormányzatokat is. Az eszközök sajátosak. Többek között: a háromhavonta kötelező 15 nap közfoglalkoztatáson kívül minden más beilleszkedési segítség megszűnik... Be kellene látnunk, hogy a munkaerőpiacunkról évekkel ezelőtt kiszorult, azóta jórészt falusi gettókba kényszerült száz ezrek „aktivizálása” nem olyan feladat, amely néhány kormányrendelettel megoldható volna. A kapitalizmus egyik legmélyebb ellentmondásáról van szó. Az elemzők most kezdik fel- és elismerni, hogy a munkanélküliség annyira szerves része a globális piacgazdaságnak, hogy egészen új gondolkodásra és új eszközökre lenne szükség a probléma kezeléséhez. A kérdés az, hogy ha a gazdaság nem növekszik, vagy csak arra törekszik, hogy a munkaerőn takarékoskodjon, akkor miből és hogyan lehet a foglalkoztatást növelni? Az európai elemzők most kezdik kimondani, hogy a kikényszerített munkavállalás foglalkoztatás-javító hatása illúzió. (*Népszabadság*, 2008. április 13.)

Buda Péter: Fidesz és Hunnia

„... hol végződik a szélsőjobb, és hol kezdődik a jobboldal?” Mennyire van átjárás a jobboldal legnagyobb pártja és a szélsőjobb között? „Mekkora ténylegesen a szélsőjobb ideológia befolyása a magyar belpolitikában?” „Vannak, akik hajlanak arra, hogy a Magyar Gárdához hasonló csoportok tevékenységét periferikus jelenségnek tekintsék”, és a demokráciák

működésének mindenkorileg velejárájaként kezeljék létezésüket. ... Ám az ekként vélekedők nem veszik figyelembe a Gárdától Orbán Viktorig ívelő folyamatos ideológiai és személyi összefüggések rendszerét. »A Kárpát-Haza Volt, Van és Lesz Isten akaratóból, hiszen a Teremtőtől kaptuk mi ezt örökbérbe. Ennek a teremtői szándéknak a valósítása (!) a mi feladatunk. Keresztény államot kellett, kell létesítenünk, nemcsak magunknak, hanem Európának, a teremtett földi mindenek kellős közepén. Óriási ez a feladat. Nemzetünk talán éppen ezért próbálják évszázadok óta elpusztítani a Sántáni erőket – fogalmaz a Kárpát-Haza Nemzetörtség nemrég megjelent nyilatkozata. ... E nyilatkozat egyik aláírója Makovecz Imre, aki néhányadmagával, Orbán Viktorral az élen, megalakította a Szövetség a Nemzetért elnevezésű polgári kört, és azóta is emblematikus figurája a Fidesz-rendezvényeknek. Például a párt prominenseit felsorakoztató, 2006. évi őszi Kossuth téri párttdzseborinak.” A nyilatkozatban többek közt ez áll: „A nemzet egységét a Teremtő Istenhez való azonos viszony hozza létre.” Vagyis aki magyar, az hisz Istenben, méghozzá ugyanabban az Istenben, és ugyanolyan módon. Hasonlóképpen vélekedik Mikola István is: „Európa reevangelizálása a magyarságnak a missziója.”

„Az »Istentől kapott Kárpát-Haza« eszméje a Budaházy–Toroczkai kettős Hunnia-programjának is szerves része. »A Haza számunkra nem a trianoni gúnyhatárok közé szorított Köztársaságot jelent, hanem az Isten által alkotott földrajzi egységet, a Kárpát-medencét« – olvashatjuk a Hunnia programjában.” A Makovecz által aláírt nyilatkozat szintén

hangsúlyozza, hogy „a Kárpát-Hazában megvalósítandó »eredendő gondolkodásnak az alapképlete Hunor és Magor«”. „A Budaházy–Toroczkai féle eszmekörhöz mindezek mellett a »turáni ornamentika« és a turul eredetmítosz rokonsága is hozzákapcsolja Makoveczéket, akik szerint a »Jóisten« »a Turul Nemzetséget, a szakrális királyok sorát« adta, hogy mi, magyarok, be tudjuk teljesíteni világmegváltó küldetésünket.” „A Fidesz és a szélsőjobb oldali szervezetek közötti viszony tisztázása nem pusztán a szavazatmaximalizálás taktikája miatt nehézkes feladat az ellenzéki párt számára. Végso soron a közös tőről fakadó ideológia természete teszi ezt lehetetlenné. ... A Magyar Gárdától a Fideszig a képzeltnél rövidebb és szélesebb út vezet: Magyarországon a szélsőjobb oldali ideológia nem a perifériára szorulva, hanem a fősodor szerves részeként van jelen.” (*„168 Óra”*, 2008. évf. 09. sz.)

Paul Lendvai: Megítélést kért Magyarországra

A magyar születésű publicistának a „Der Standard” c. osztrák liberális lapban közzétett cikke rámutat: a Magyarországról megjelent külföldi tudósítások nem annyira a koalíció felbomlásával és a gazdasági nehézségekkel foglalkoznak, sokkal inkább azzal az aggodalommal, amelyet a média egy részében újjáéledő rasszista és antiszemita uszítás, valamint a félkatonai gárdák felvonulásai váltanak ki. Lendvai idézi Bayer Zsolt ismeretes írásának néhány kitételét, és a szerzőt Orbán Viktor szűkebb köréhez sorolja. „De valójában nem is a viszonylag kicsi, erőszakra hajló barna tábor a veszélyes, hanem az Orbán körüli politikai jobboldal, s nagyon kevés kivételtől eltekintve, a katolikus és

a protestáns egyház »finom hallgatása.«
(Forrás: „168 Óra”.)

Tamás Gáspár Miklós: Hazugságról hazugságra

„A Fidesz–KDNP két föltételezéssel élt, amikor elindította, lefolytatta és fényesen megnyerte a népszavazási kampányt: avval, hogy (1) a vizitdíjra (stb.) nincs szükség, illetve avval, hogy (2) a vizitdíj lényegében privát tranzakció magánorvos és magánbeteg között ... Így tehát nem költségvetési tétel. ... Az elsőprő többséggel megnyert népszavazás előestéjén Orbán Viktor országgyűlési képviselő, volt miniszterelnök, a jobboldali ellenzék népszerű vezetője a nép elé állt, és kifejtette, hogy (3) a vizitdíjra (stb.), pontosabban, a vizitdíj (stb.) összegére igenis szükség van, ezért pótolni kell, és (4) a vizitdíj (stb.) nem magántranzakció, hanem költségvetési tétel, ezért hát nemcsak kell a költségvetésből pótolni a kieső összeget, hanem – szemben a Fidesz–KDNP és az Alkotmánybíróság eddigi értelmezésével – lehet is. Mármost vagy (1), vagy (3), és vagy (2), vagy (4). Ezek a tételek egyszerre nem lehetnek igazak. Orbán Viktornak természetesen jogában áll megváltoztatni nézeteit urnazárás után öt perccel, de azt nem állíthatja, hogy korábban és most hangoztatott értelmezése egyszerre igaz, s azt még kevésbé, hogy korábbi álláspontjából levethető az ellenkezője. – Úgy látszik, a

honi közvéleménynek egyetlen módszere van arra, hogy földérite, valamelyik magyar államférfi hazudott-e, az tudniillik, ha az illető maga jelenti be, hogy hazudott. Tekintettel arra, hogy ilyesmire ritkán adódik alkalom, füllenés pedig sűrűn előfordul, a módszer nem látszik célravezetőnek.”

„Orbán Viktor képviselő ... azonnal a kormányra hárította a felelősséget azért, mert ki kellett mondania: egyetért Gyurcsány Ferenc miniszterelnök (MSZP) és dr. Horváth Ágnes egészségügyi miniszter (SZDSZ) értelmezésével, amely szerint (3) a vizitdíj (stb.) jelentette bevételre és célzott fölhasználására szükség van, és (4) a vizitdíj (stb.) költségvetési tétel. Orbán képviselő éppen a kormánnyal való új, ám maradéktalan egyetértését hozta fel indokul arra, hogy szerinte a kormánynak haladéktalanul távoznia kell. Tehát az olyan kormánnyal, amely az ő, Orbán Viktor értelmezésével megegyező módon értelmezi a vitatott kérdést, okvetlenül végezni kell.”

„Ami azt illeti, Gyurcsány Ferenc miniszterelnök sem említette, hogy amikor – engedve többek között a különféle tőkés nyomásgyakorló szervezetek követelésének – meghirdette az adó- és járulékcsoökkentés programját, akkor azt a Fidesz-programot hajtotta végre, amelyet a választások idején ő maga hatásosan bírált.” A miniszterelnök új ötletére „a Fi-

desz–KDNP megvetően azt válaszolta, hogy Gyurcsány »plagizálja« a Fideszt”. A plágiumvád azonban nem azt jelenti, hogy az, aki plágiummal vádol, nem ért egyet a plágizált szöveg lényegével. Ellenkezésképp: „csak az ellen emel kifogást, hogy nem neveztek meg a voltaképpeni szerzőt, azaz magát a vádlót.” Tehát voltaképpen „teljes az egyetértés, miközben a csata dúl”.

„Mondani sem kell, hogy a járulék- és adócsökkentés miatt kieső bevételeket csak az állam szociális kiadásainak korlátozásával lehet ellensúlyozni, így például az igényjogosultak számának drasztikus csökkentésével a népjóléti rendszerben, majd aztán a nyugdíjkorhatár emelésével – és erre kell szánni a megtakarításokkal összekínódott többletet is.” („Népszabadság”, 2008. március 22.)

Szentkirályi Balázs: A fideszes önkormányzatok privatizálják az egészségügyet

Miközben a Fidesz országos politikusai minden fronton szavakban az egészségügy privatizálása ellen küzdenek, a párt helyi szervezetei egymás után adják magánkézbe a helyi kórházak és szakrendelők üzemeltetését. A szerző többek között mezőtúri, tapolcai, aszódi példákat ismertet. Példái bizonyítják: a privatizálás nyertese egy jól behatárolható üzleti kör. (hirszezo.hu 2008. február 29.)

Nemzetközi nagyító

A Wall Street a következő Nagy Válságtól retteg

A brit Lombard bankház vezető piaci elemzője, Michael Taylor, így nyilatkozott: „Mindannyian a hetvenes évekéhez hasonló válságról beszéltünk, de ahogy a napok telnek, a jelenlegi válság egyre inkább a harmincas évek válságára hasonlít. Senki sem tudja, hogyan fog végződni; olyan ez, mint egy önmagát tápláló katasztrófa. Teljesen új számunkra ez a helyzet. Likviditást (friss pénzt – a szerk.) pumpálnak a rendszerbe, de a bankok mintha észre sem vennék.” Az elemzőket különösen az nyugtalanítja, hogy a központi bankok hiába szállítják le a kamatlábakat, hiába pumpálják dollárok százmilliárdjait a megrendült bankokba és befektetési társaságokba veszteségeik pótlására, nem erősödik a bizalom: a pénzintézetek félnek egymásnak hitelezni. (The Independent online, 2008. március 16.)

Ignacio Ramonet: A pénz és a hatalom Keletre tolódik

Képes lesz-e a kamatlábak lényeges csökkentése elhárítani az amerikai recessziót, és elúzni a világméretű összeomlás kísértetét? Sok szakértő úgy gondolja, igen. A legrosszabb esetben, vélik, lassul majd a növekedés üteme. Más megfigyelők aggodalmasabbak. Franciaországban Jacques Attali Wall Street-i összeomlást jósol, Michel Rocard pedig meg van győződve róla, hogy küszöbön áll a világválság, és a rendszer a robbanás határán van. A pénzügyi szektorból a válság tovább terjedt a gazdaság többi részére. Gyorsan esnek az ingatlanárak az USA-ban, az Egyesült Királyságban, Írországban és Spanyolországban, zuhan a dollárárfolyam, növekszik az olaj, a nyersanyagok és az élelmiszerek ára. Ez a legnagyobb válság, amióta a világgazdaság szerkezete a globalizáción alapul. Az események kimenetele attól függ, hogy át tudják-e venni az ázsiai gazdaságok az USA-tól a hajtóerő szerepét. Ez talán újabb jele annak, hogy a

Nyugat hanyatlik, és a világgazdaság központja elmozdulóban van az USA-tól Kínába. A válság egy korszak végét jelezheti. (Le Monde Diplomatique, 2008. február)

Az európaiak elutasítják az amerikai rakétapajzs tervét

A Harris Interactive közvéleménykutató intézet felmérése szerint az európaiak egyértelműen ellenzik az amerikai rakétavédelmi rendszer Közép-Európába való telepítésének tervét. Az ellenkezés különösen erős Németországban (71 százalék utasítja el, 19 százalék támogatja), Spanyolországban (61 százalék ellene, 19 mellette) és Franciaországban (58 százalék ellene, 22 támogatja). Viszonylagos többség ellenzi Olaszországban (49 százalék ellene, 35 százalék mellette) és Nagy-Britanniában (44 százalék ellene, 30 százalék mellette). Az Egyesült Államokban ezzel szemben a megkérdezett személyek 49 százaléka támogatja a telepítést, és csak 25 százaléka ellenzi. (NOL., 2008. március 28.)

V. Tyetyokin: A SS újra masírozik Lettországbán

Rigában március 16-án megtartották az SS lett légiójának emléknapiját. 1994 óta immár tizenötödik alkalommal vonultak fel a túlélő SS katonák, leszármazottaik, és a fiatal náciak. Mintegy másfél ezren voltak. A felvonulás alkalmával a hatóságok valóságos rendkívüli állapotot vezettek be, olyan egyedülálló biztonsági intézkedéseket hoztak, mint Bush látogatása idején. Néhány évvel ezelőtt az SS-emléknap még hivatalos ünnep volt. A kormány csupán nemzetközi nyomásra szüntette meg az ünnepségek hivatalos szponzorálását. Lettország és Észtország azonban továbbra is a fasiszmus európai központjának számít. A korábbi években súlyos összecsapások voltak ezen a napon a fasiszták és az antifasiszták között. Ezúttal a rendőrség határozottan védte a felvonulókat. Csak mögöttük hangzott fel a kiáltás: „A fasiszmus nem tör át! Hitler halott! Legyetek éberek!” Oroszország nagykövete igen mérsékelt hangnemben tiltakozott, hiszen az olaj részben egy lettországi kikötőn keresztül jut el Nyugatra. A lett és az orosz elitek érdekei egybe hajlanak. A pénznek nincs szaga... (*www.sovross.ru, 2008. március 18.*)

Noam Chomsky Latin-Amerikáról

A híres nyelvész és külpolitikai szakértő szerint Dél Bankjának létrehozása az IMF ellenében nagyon fontos, különösen azért, mert a legnagyobb ország, Brazília is támogatja. Az USA és a Nyugat propagandája azzal próbálkozik, hogy megkülönböztesse és egymás ellen hangolja a „jó” és a „rossz” baloldalt. A megosztás azonban erősen mesterkélte. Lula és Chávez kétségkívül különböznek egymástól. De nagyon jó köztük a viszony, együttműködnek a Dél Bankja ügyében is. A spanyol invázió óta most történik meg először, hogy a kontinens népei egyszerre fordulnak szembe mindkét megosztottsággal: az országokon belülivel és az országok közöttivel.

Ami jelenleg Bolíviában történik, szembezőkően példázza a folyamatok lényegét. A szénhidrogén-tartalékok nagy része egy kisebbségnek, a főleg fehérekből álló, európaizált elitnek a kezében van. A bennszülött többség most először ragadta meg a politikai hatalmat, mégpedig olyan, valóban demokratikus választás során, amilyent mi a magunk politikai közegeiben elképzelni sem tudunk. A Nyugat reakciója egyértelműen ellenséges volt. A *Financial Times*-ban cikk jelent meg, amely elítélte Morales „diktatórikus törekvéseit”, mert az elnök az olaj nacionalizálására hívott fel. Nem említették, hogy ezt a lakosság

90%-ának a támogatásával tette. A zsarnokság tehát azt jelenti, hogy nem azt teszed, amit az USA mond. A Nyugat megveti a demokráciát, mivel az túl veszélyes számára. (*The Guardian, 2008. január 23.*)

Trebitsch Péter: Lhásza

„... A békés demonstrálók fosztogattak, sorra gyújtották fel a boltokat, törtek zúztak, és amikor bejutottak az üzletekbe, lakóépületekbe, kórházakba, iskolákba, középületekbe, bankokba, akkor ott folytatták. A »több évtizedes elnyomás« után úgy érezték, itt az ideje, hogy leöntsenek benzinnel és felgyújtsanak néhány han nemzetiségű kínait, az egyik rendőrt eszméletlenül verjék, és a hátsójából egy ökölnyi húst kivájanak. A kezdeti hírek szerint 13 ártatlan civilt öltek meg, de ma már 18-ról szólnak a jelentések. Hét iskolát, öt kórházat és 120 lakóépületet rongáltak meg, 908 üzletet gyújtottak fel, 84 gépkocsit égett ki. A kárt 35 millió dollárra becsülik. A legfrissebb hírek 382 sérültet említenek. A főkolomposok listáján 21-en szerepelnek, nevüket, fényképüket az interneten is közzétették.”

„És mit csinált a rendőrség? »Persze, a tömegbe lövették« – adták hírül rögtön címlapokon a világon, és nem is csodálkozott senki, mert »a diktatúrákban ez a szokás«. Pekingben Tibet kormányzója arról beszélt, és ezt azóta többször megerősítették: a rendőrök nem használtak éles fegyvert. Senki nem vette komolyan. ... A tibeti kormányzat legfrissebb közleménye szerint egy rendőr meghalt, 241 megsérült, közülük 23 van kritikus állapotban. Bush már az első pillanatban a tibeti kultúra tiszteletben tartására szólított fel, az EU a bebörtönzöttek szabadon engedését követelte, Gordon Brown aggódott, és mindenki önmérsékletre intette a kínai kormányt.” És a rendőrök „ott álltak pajzsaikkal, kövekkel dobálták, forró vízzel öntötték le, verték őket. A nyugati tévétársaságok ezért, amikor Lhászáról tudósítottak, kénytelenek voltak nepáli és indiai képeket mutatni ...”. (Ahol a kormány fegyveresei ütök-verik a *baloldali* tüntetőket. *A szerk.*) „Lhásza tele volt turistákkal, akik sok videó- és fényképfelvételt készítettek.” Egyik-másik filmen jól látszik, amint tibeti szerzetesek rugdalják nekifutásból az üzletek lehúzott redőnyeit, vagy ütlegelik az útszéli oszlopot.”

Egy hét elteltével a kínai központi televízió 15 perces filmen mutatta be az üvöltözve pusztítókat, „a sérülteket, a meghaltak hozzátartozóit, a kórházban fekvőket, köztük egy mentőst, aki szolgálatban volt, vagy olyat, akinek bal fülét levágták vagy a jobb szemére megvakították. A »békés demonstráció« áldozatait, összevert, megégett emberek nyilatkoznak és nem értik,

mit vétettek. Legutóbb egy házaspárt, két alkalmazottat és egy 8 hónapos csecsemőt találtak holtan. Öt fiatal bolti eladólány is bennégett egy üzletben, hatodik társuk túlélőként sírva számolt be a történekről. Nem érte: miért? A kínai emberek fejében az van, hogy a központi költségvetésből évtizedek óta nagy pénzeket fektetnek Tibet fejlesztésébe, a gazdasági növekedés megugrott, az ottaniak életszínvonala soha nem látott mértékben javult, vallásuk gyakorlásában, kultúrájuk megőrzésében senki nem akadályozza őket, naphosszat imádkozhatnak, pörgethetik az imamalmot zavartalanul – az emberek most Kínaszerte tanácstalanul szemlélik: mi történhetett? És amikor azt hallják, a világ nyugati felén újra meg újra felvetik az olimpia vagy a nyitóünnepség bojkottját, végképp nem értik. Csak annyi érzékelnek: sokan nem szeretnék, hogy Pekingben nyugodt körülmények között kerüljön sor az idei nyári olimpiai játékokra. De még mindig nem tudják felfogni: miért?” (*„Népszabadság”, 2008. április 1.*)

George Monbiot: Csak a használt süttőzsiradék fenntartható bioüzemanyag

A bioüzemanyagok termelésével három probléma van. Ha a létező mezőgazdasági földekre korlátozzuk a bioüzemanyagok termelését, akkor ez növeli az élelmiszerek árát, vagyis kocsink minden feltöltésekor emberektől vonjuk meg a táplálékot. Ha az ősi természeti környezet – primer erdőségek, ősi füves vidékek, lápok és a többi – elpusztításával termelünk, akkor planétánkat pusztítjuk. A harmadik probléma pedig az – mint a *Science* magazinban közzétették –, hogy a bioüzemanyag-termelés teljes karbon-ráfordításai nagyobbak, mint amennyit használatukkal megtakarítunk. Sokan azt hiszik, ezek a problémák elkerülhetők, ha a bioüzemanyagokat nem magából a terményből, hanem a hulladékaiból készítik. A *Science*-ben közzétett írás szerint azonban a terménymaradékok eltávolítása százszorosra növelheti a talajerózió mértékét. A termés hulladékainak eltávolítása egyben azt jelenti, hogy tápanyagtartalmukat műtrágyával kell helyettesítenünk, ami további meglegházigáz-kibocsátást okoz. A Nobel-díjas Paul Crutzennek egy újabb tanulmánya szerint ugyanis a nitrogénműtrágyából felszabaduló dinitrogén-oxidnak a széndioxidnál 296-szor erősebb a meglegházigáz-hatása. (*The Guardian, 2008. február 12.*)

A cikkeket Benyik Mátyás és Szende György gyűjtötte és fordította

Filmajánló

Mozikba került az *Another Planet – Másik bolygó* című, nemzetközi koprodukcióban készült dokumentum-játékfilm. A négy kontinensen forgatott mozi *gyereksorsokon keresztül ad képet planétánk általános és morális válságáról.*

A film készítői így vallanak: „megrendítő emberi drámákkal találkoztunk, meg-rázó gyereksorsoknak voltunk tanúi, amelyek a megaláztatás és a védtelenség legkülönbözőbb, felfoghatatlan és gyakran irracionális stációin vezettek át. Csaknem rabszolgasorban tengődő gyermekmunkások egy Phnom Penh melletti tég-lagyárban, a mindennapi erőszak fenye-gettettségében vegetáló gyermekprostitu-áltak Kongóban, gyermekkatonák, akik hosszú éveket töltöttek a fronton, a gyil-kolást és az erőszakot kisgyerekekfejl »ta-nulták meg; dickensi sorsú, kallódó, ki-zsákmányolt gyerekek, akiknek történe-tei tükröt tartanak a világnak a dolgok állásáról itt és most, planétánkon, a Föld Nemzetközi Évében, 2008-ban.”

Mivé is lett bolygónk a XXI. század első évtizedében? Rendkívül megosztott világban élünk, melyet elképesztő sze-génység, megdöbbentő és elkésérítő em-beri léthelyzetek jellemeznek, humanitá-rius és ökológiai katasztrófa fenyeget; olyan világban, ahol az emberi jogokat lábbal tiporják. *A magukra hagyott, kifosztott és megaláztatott, hajdanán gyarmati sorban élő or-szágok képtelenek talpra állni, kiheverni az elszenvedett polgárháborúkat és genocí-diumokat.*

Néhány megdöbbentő tény: a világ két leggazdagabb emberének 2007-ben több pénze volt, mint amennyi a 45 legszegé-nyebb ország GDP-je. Ugyanakkor három milliárd embernek napi két dol-lárnál kevesebb jut megélhetésre. (A Föld össznépeisége hozzávetőleg 6 milliárd 625 millió ember.)

A film rendezője *Moldoványi Ferenc*, operatőrije *Máté Tibor*, aki 2008-ban Kos-suth díjat kapott. A négy kontinensen for-gatott film sikerrel mutatkozott be a 39. Magyar Filmszemlén, kategóriájában el-nyerte a Legjobb Operatőr díját, az Or-szágos Diákzsűri pedig a legjobb doku-mentumfilmnek járó fődíjjal jutalmazta. A film magyar feliratos. Több budapesti moziban és vidéken is bemutatták. Az UNICEF Magyar Bizottsága is ajánlja. (Összeállítás a film hivatalos sajtóanyagából.)

OLVASÓINKHOZ

A Dialektika 2008. folyamán kéthavonta fog megjelenni, nem lesz nyári szünet. Ezzel sok olvasónk kívánságának teszünk eleget. Több olvasónk kifogásolta, hogy la-punkat nem kapja meg idejében. Még min-dig fennálló terjesztési nehézségeink mel-lett ennek a panasznak az is alapot adott, hogy a Dialektika fejlécén a hónapokat hi-básan jelöltük. Pl. legutóbb a „január-feb-ruár” megjelölés szerepelt, miközben e lap-szám valójában március első napjaiban ke-rült ki a nyomdából. Ezért a jelenlegi szám fejlécében kivételesen három hónapot

(március-május) szerepeltetünk, az ezutáni lapszámtól pedig megint két hónapot, me-lyek közül a második az a hónap lesz, amelynek elején valóban megjelenik a Dia-lektika. A zavarokért Olvasóink elnézését kérjük.

Továbbra is várjuk olyan olvasóink je-lentkezését, akik a megyékben és a buda-pesti kerületekben, illetve a központi el-osztó csoportban hajlandók részt venni a Dialektika terjesztésében. Nagyobb csa-patra van szükség ahhoz, hogy pontosab-ban tudjuk terjeszteni lapunkat – amely je-lenleg 1700 példányban jelenik meg –, és növelni tudjuk olvasóink számát.

A MARX KÁROLY TÁRSASÁG KÖZLEMÉNYEI

Március 22-én **megtartottuk a Marx Károly Társaság éves közgyűlését.** Dr. Rozsnyai Ervin elnök beszámolóját ebben a lapszámunkban olvashatják. *Hirschler Tamás* ügyvezető titkár ismertette Társaságunk szervezeti helyzetét; pénzügyeinkről *Mihály Albert* le-köszönő pénztárosunk számolt be. A határozatról, a titkár és a pénztáros beszámo-lójáról következő lapszámunkban közlünk összefoglalót. A közgyűlés megköszönte Mihály elvtárs munkáját, és pénztárosnak *Cs. Kiss Szilviát* választotta meg.

Március 21-én **központi műhelyvitát tartottunk a mai munkásosztályról,** *Tóth Zsolt* dol-gozata alapján, melynek rövidített változata a Dialektika január-februári számában je-lent meg. A korreferátumot *Dr. Wirth Ádám,* Társaságunk alelnöke tartotta. A részt-vevők egyetértettek abban, hogy a munkásosztály nemcsak a nagyipari fizikai munká-sokat foglalja magába. Hangsúlyozták a termelési viszonyok, elsősorban a tulaj-donviszonyok alapvető fontosságát az osztályok meghatározásában. Nagy hangsúlyt kapott, hogy a munkásosztály fogalmának és mai méreteinek tanulmányozásához nél-külözhetetlen a világfolyamatok elemzése. A résztvevők elhatározták, hogy kis munk-kacsoportban fogják folytatni a mai munkásosztály helyzetének elemzését.

A meghirdetett április 18. helyett – a BKV sztrájk miatt – április 25-én, lapzártá után tartottuk meg 5 civilszervezet nagyszabású közös rendezvényét, egyben az MKT köz-ponti Fórumát. A bevezető előadást *Dr. Hajós Béla* nyugalmazott államtitkár tartotta, **Bős-Nagymaros a rendszerváltás főpróbája és a mai helyzet** címmel. Felkért hozzászóló *Ro-mány Pál* nyugalmazott miniszter volt. A rendezvényen részt vett mintegy tíz energia-ipari szakértő is. Résztvételi szándékát jelezet a Miniszterelnöki Hivatal. A rendező szervezetek a következők voltak: Baloldali Alternatíva Egyesülés, Baloldali Együtt-működési Tanács, Marx Károly Társaság, Május Elseje Társaság, Szövetség a Balol-dal Megújításáért Elméleti-Politikai Műhely. A rendezvény főszervezője *Czibulya János* elvtárs, az MKT 90 éves örökifjú tagja volt. A fórum eredményeiről következő lap-számunkban beszámolunk.

Május 1-én a baloldali szervezetek **Ligeti Bal** név alatt közös „udvart” szerveztek. A közös színpadon a szervezetek beszélgetést, fórumot tartottak a baloldali együtt-működés erősítéséről. Önálló programmal jelentkezett a nemrég bejegyzett Magyar Antifasiszta Liga. Délelőtt és délután az ATTAC Magyarország immár hagyományos vitafórumait tartották.

Május 16-án 16 órakor, központi Fórumunk vendége lesz **Soraya E. Álvarez asszony,** a **Kubai Köztársaság magyarországi nagykövete**. Előadásának témája: Hogyan tudott „túl-élni” Kuba? Mindenkit szeretettel várunk!

Május 31-én, szombaton 10 órakor műhelyvitát tartunk **Új dokumentumok a sztálini korszak történetéről** címmel. A bevezetőt *Dr. Benedikt Szeptelána* tartja. Dokumentumok ismertet *Dolmány Balázs* és *Hirschler Tamás*. Minden érdeklődőt várunk.

Június 20-án, pénteken 16 órakor Fórumunkon – terveink szerint – meghívott elő-adó fog beszámolni az **MSZP első helyzetéről.**

Dialektika

A Marx Károly Társaság időszaks lapja

Felelős kiadó: a Társaság elnöke
1067 Bp. Eötvös u. 2. Tel: 342-1068
Szerkeszti: a Szerkesztőbizottság
OTP számlasz.: 11711041-20859590

Nytsz.: 75/763/1997
Internet: <http://dialektika.extra.hu>
Felelős szerkesztő: dr. Rozsnyai Ervin
Nyomás: Vasas-Köz Kft. Budapest